

Τα πεύκα πεθαίνουν αβοήθητα / Η Καθημερινή

Στα συρτάρια από το 2002 το πρόγραμμα καταπολέμησης του εντόμου *marchalina hellenica*

Η εικόνα μιλάει από μόνη της, αλλά κάποιοι φαίνεται ότι κοιτάνε αλλού. Από τα πεζοδρόμια του Χαλανδρίου, της Φιλοθέης και της Αγίας Παρασκευής μέχρι τους δρυμούς της Πάρνηθας, του Σουνίου και της Σαμαριάς, χιλιάδες πεύκα σε ολόκληρη τη χώρα δείχνουν άρρωστα, με τους κορμούς τους καλυμμένους με το χαρακτηριστικό λευκό «βαμβάκι», στα πρόθυρα της ξήρανσης. Εκατοντάδες έχουν ήδη νεκρωθεί. Κι όμως, η Πολιτεία, αντί να προχωρήσει άμεσα στην αντιμετώπιση του προβλήματος, περιμένει ακόμα να... «αποδειχθεί» ότι για τις παρατηρούμενες ξηράνσεις ευθύνεται «μόνο» το έντομο *marchalina hellenica*, με το οποίο για μία πενταετία «εμβολιάζονταν» τα πευκοδάση της χώρας προκειμένου να αυξηθεί η παραγωγή πευκόμελου. «Να μας δείξουν τα πορίσματά τους», αναφέρει χαρακτηριστικά στην «Κ» ο προϊστάμενος του Τμήματος Μελισσοκομίας του υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης κ. Δημήτρης Θεοχάρης.

Φυσικά, αυτό δεν μπορεί να συμβεί. Όπως εξηγούν οι επιστήμονες, η δράση του εντόμου, το οποίο έχει εντοπιστεί στη χώρα εδώ και πολλές δεκαετίες και πράγματι βοηθάει στην παραγωγή μελιού λόγω της μελιτώδους ουσίας που εκκρίνει, σε μεγάλους πληθυσμούς μειώνει τις «αντιστάσεις» του δέντρου στα παράσιτα, με αποτέλεσμα τη σταδιακή νέκρωσή του. Δεν είναι, δηλαδή, «ευθεία» η σχέση της *marchalina hellenica* με την ξήρανση του πεύκου. Πώς μπορέσαμε να μετατρέψουμε ένα πολύτιμο φίλο σε επικίνδυνο εχθρό; Εμβολιάζοντας ανεξέλεγκτα, χωρίς πρόγραμμα και μέτρο και αγνοώντας τις επισημάνσεις των ειδικών.

Επιδοτούμενη καταστροφή

Όλα άρχισαν στα μέσα της προηγούμενης δεκαετίας, όταν το αρμόδιο υπουργείο Γεωργίας, σε μια προσπάθεια στήριξης της μελισσοκομίας, αποφάσισε να προχωρήσει σε εκτεταμένους εμβολιασμούς των πευκοδασών με το έντομο *marchalina hellenica*. (Το πευκόμελο αντιστοιχεί στο 60% της παραγωγής μελιού στη χώρα.) Το πρόγραμμα χρηματοδοτήθηκε από το Β΄ ΚΠΣ και είχε πενταετή διάρκεια. Σύμφωνα με στοιχεία του υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, από το 1996 έως το 2000 εμβολιάστηκαν συνολικά 135.000 στρέμματα πευκοδασών σε ολόκληρη τη χώρα. Εκτιμάται όμως ότι ο αριθμός αυτός είναι αρκετά μεγαλύτερος. Οι εμβολιασμοί πραγματοποιούνταν σε συνεργασία ή αποκλειστικά από μελισσοκομικούς συνεταιρισμούς και σε πολλές περιπτώσεις ακολουθήθηκε η τακτική «όσο περισσότερο, τόσο καλύτερα». Ουσιαστικά, οποιοσδήποτε μπορούσε να εμβολιάσει οποιοδήποτε πεύκο, είτε αυτό ήταν δίπλα στο σπίτι του είτε σε κάποιο μακρινό δάσος.

«Μπόλιασαν ακόμα και μέσα στην Αθήνα», αναφέρει χαρακτηριστικά στην «Κ» ο πρόεδρος του Αγροτικού Μελισσοκομικού Συνεταιρισμού Αττικής «Ο Αρισταίος» κ. Γιώργος Μάλλιος. «Κάποιοι πήγαν να εμβολιάσουν και τα πεύκα στο αλάκι δίπλα στο σπίτι μου, αλλά τους σταμάτησα». Κι όλα αυτά όταν στη γνωμοδότησή του για τον εμβολιασμό ή μη των πευκοδασών με τη *marchalina hellenica*, στις 11/11/1992, το Ινστιτούτο Μεσογειακών Δασικών Οικοσυστημάτων του Εθνικού Ιδρύματος Αγροτικής Έρευνας, είχε επισημάνει ότι επ' ουδενί δεν πρέπει να υπάρξει εμβολιασμός του εντόμου σε άλση αναφυχής, αρχαιολογικούς χώρους ή περιαστικά δάση. Είναι χαρακτηριστικό ότι πέρυσι, σε μια παγίδα που είχε τοποθετηθεί στο Χαλάνδρι (με

ακτίνα 25 μέτρων), είχαν «πιαστεί» 5.000 έντομα σε μία εβδομάδα. Τα εκατό θα ήταν πάρα πολλά...

Ξέφυγε από κάθε έλεγχο

Το αποτέλεσμα ήταν εν πολλοίς αναμενόμενο. Η κατάσταση ξέφυγε σύντομα από τον έλεγχο και το έντομο παρουσίασε ένα «outbreak», ένα πληθυσμιακό ξέσπασμα. Χιλιάδες πεύκα στην Αττική, αλλά και σε ολόκληρη τη χώρα, παραδόθηκαν στη δράση του. «Τι να το κάνεις να βγάλεις λίγο παραπάνω μέλι, όταν χάνεις το πεύκο;», σημειώνει στην «Κ» ο ερευνητής του εργαστηρίου Εντομολογίας του Ινστιτούτου Μεσογειακών Δασικών Οικοσυστημάτων του ΕΘΙΑΓΕ δρ Πάνος Πετράκης. Εν τω μεταξύ, σε πολλές περιπτώσεις, όπως στον εθνικό δρυμό Σαμαριάς, το έντομο έχει κάνει «αλλαγή ξενιστή», επηρεάζοντας και άλλα είδη δέντρων. Ήδη, έχουν εντοπιστεί τα πρώτα άρρωστα κυπαρίσσια, όπου το έντομο αναπτύσσεται κανονικά και παράγει αυγά. «Φαίνεται ότι έχουν δημιουργήσει παράσιτο και μάλιστα επιδοτούμενο», λέει ο κ. Πετράκης.

Ακόμα και οι ίδιοι οι μελισσοκόμοι αναγνωρίζουν ότι η ισορροπία έχει διαταραχθεί. «Υπάρχει πράγματι υπερπληθυσμός του εντόμου», λέει ο κ. Μάλλιος. «Θα μειωθεί όμως. Τόσος πολύς "εργάτης" (σ.σ. αυτό είναι το κοινό όνομα της *marchalina hellenica*) δεν μπορεί να βρίσκει φαγητό».

Κι όμως, οι αρμόδιοι επιμένουν ότι τα πεύκα ξεραίνονται για άλλους λόγους... «Εχουμε διογκώσει το πρόβλημα», αναφέρουν χαρακτηριστικά. Ήδη από τον περασμένο Ιούνιο, το Μπενάκειο Φυτοπαθολογικό Ινστιτούτο έχει εκδώσει ανακοίνωση στην οποία αναφέρει κατηγορηματικά ότι το εν λόγω έντομο «απομυζά τους χυμούς του πεύκου και είναι μία από τις αιτίες που μπορεί να προκαλέσει καχεξία και ξηράνσεις κλάδων, υπό συνθήκες ευνοϊκές για την ανάπτυξη υψηλών πληθυσμών (όπως ανεξέλεγκτων εμβολιασμών, διατάραξη ισορροπίας μεταξύ της *marchalina hellenica* και των φυσικών εχθρών της κ.ά.)». Η ανακοίνωση καταλήγει αναφέροντας ότι «το πρόβλημα είναι πολύ σοβαρό».

Μόνο την περασμένη Πέμπτη, στη σύσκεψη που πραγματοποιήθηκε για το θέμα (μετά μπράζ δημοσιευμάτων στις εφημερίδες) στο υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, το κλίμα αντιστράφηκε. Σύμφωνα με πληροφορίες, οι δήμαρχοι που συμμετείχαν εξέφρασαν την αγωνία τους για το πότε επιτέλους θα έχουν στα χέρια τους ένα «όπλο» για την καταπολέμηση του εντόμου. Το αρμόδιο υπουργείο είχε ήδη από το 2002 στα συρτάρια του βασικό πρόγραμμα κατα